

تعامل سفالگری "آرت دکو" و "باهوس" با عوامل اجتماعی و شاخصه‌های تشخیص آثار سفالی از میان دیگر نمونه‌ها

دکتر زهرا رهبرنیا

مهزاد صابری بیدگلی

چکیده: سفالگری سبک "آرت دکو"، و نیز سبک "باهوس"، هر یک، دارای خصایصی است که با توجه به تفاوت‌های زیاد با یکدیگر - علی‌رغم همزمان بودن و اشتراک خاستگاه - قابل توجه بوده و مقایسه سفالگری این دو سبک و تأثیر عوامل اجتماعی بر آن‌ها، علاوه بر اهمیت وجود تعامل بین این هنر با عوامل اجتماعی، برای تشخیص این آثار سفالی از میان دیگر نمونه‌ها نیز ضروری است. جمع‌آوری و نوشتن مطالب در این تحقیق، بر اساس روش کتابخانه‌ای و مطالعه تصویری است؛ و لازم به ذکر که کتاب "باهوس" (۱۳۸۶) تنها منبع فارسی در این زمینه بوده، لذا تالیف بخش‌های تاریخچه و ویژگی سبک‌ها، از منابع لاتین، برگرفته شده است. در مقایسه سفالگری‌ها نیز، علاوه بر مطالعه منابع مکتوب، مطالعه تصویری کمک فراوان نموده است. با مطالعه و مشاهده سبک‌های سفالگری در این دو مکتب، مشخص می‌شود که به طور کلی تفاوت میان آثار این دو سبک، با توجه به تزئین، نقش و شکل بوده، و بسیار بیشتر از شباهت‌های آن‌ها است. و نیز علی‌رغم این‌که هر دو در یک محدوده زمانی بوده و از یک ماده استفاده می‌کنند، اما تأثیری دو سویه با محیط داشته و فلسفه حاکم بر هر سبک در شکل و یا تزئین سفالینه‌ها حتی در دوره‌های بعدی مؤثر است.

واژگان کلیدی: آرت دکو، باهوس، سفالگری، عوامل اجتماعی.

مقدمه

تزئینی اثر گذاشتند، که یکی از آن‌ها سبک "آرت دکو" (Art Deco) بود.

آشنایی با این دو سبک، مقایسه‌شان و بررسی تأثیر عوامل اجتماعی بر آنها و بالعکس، برای درک و شناخت سفالینه‌ها و شناخت فضای هنری آن دوره ضروری به‌نظر می‌رسد.

آرت دکو

"آرت دکو" مانند هر سبک دیگری، از ابتدا با این نام شناخته شده نبود، در حقیقت "آرت دکو" نامی است که سالها پس از تولید آثار هنری‌ای که امروزه جزء این سبک به حساب می‌آیند به آنها داده شد.

"آرت دکو" سبکی در طراحی، تزئین داخلی که در دهه ۱۹۳۰ رایج بود. این نام از عنوان «نمایشگاه هنرهای تزئینی» در پاریس (۱۹۲۵) گرفته شده است» (پاجاز، ۱۳۷۹، ۱۲). ویژگی‌های اصلی "آرت دکو" از سبک‌های نقاشی پیش‌تاز (Avant-garde) در اوایل قرن بیستم ناشی شده بود. آثار "آرت دکو" جنبه‌هایی از "کوبیسم" (Cubism)، ساختارگرایی

سفالگری یکی از کهن‌ترین هنرهای جهان، یکی از مهم‌ترین رشته‌های صنایع دستی که از آغاز، همراه انسان بوده است. سفال‌های دوران پیش از تاریخ به‌دلیل شرایط آب و هوایی گوناگون و امکان ماندگاری زیاد، به روزگار ما رسیده‌اند که این نشانگر وضعیت زندگی و معیشت مردمان آن دوران می‌باشند. آثار سفالی در هر دوره و در هر مکان، مبین مطالبی در مورد جامعه و طرز تفکر حاکم بر آن زمان هستند.

این هنر - صنعت در طول تاریخ، همراه با رشد جوامع، گسترش و تکامل یافته است. یکی از سبک‌هایی که به وحدت بین هنر و صنعت، توجه ویژه داشته، "باهوس" (Bauhaus) می‌باشد که به طور کلی یکی از اهداف خود را ایجاد پیوند بین هنرمندان و صنعتگران می‌دانست. همچنین به وجود آمدن بعضی از سبک‌های تزئینی، گام مؤثری در تحول این هنر کاربردی بود. این سبک‌ها به خاطر ویژگی تزئینی بودنشان و با توجه به شرایط ویژه‌ای که در آن حضور داشتند روی انواع رشته‌های هنرهای دستی و

* استادیار و عضو هیئت علمی دانشکده هنر دانشگاه الزهرا (س)

** دانشجوی کارشناسی ارشد رشته پژوهش هنر دانشگاه الزهرا (س)

ب- منابع لاتین

- 1- Bayer, Patricia, **Art Deco Source Book**, London, Grange Book, 2005.
- 2- Darton, Mike, **Art Deco** (an illustrated guide to the decorative style 1920-40), London, Wellfleet Press, 1989.
- 3- Fiedler, Jennine, **Bauhaus**, Konemann, 2006.
- 4- Mc Cready, Karen, **Art Deco And Modernist Ceramics**, London, Thames and Hudson, 1995.
- 5- Miller, Judith, **Collector s Guids Art Deco**, Berlin, Darling Kindersley, 2005.
- 6- Rowland, Anna, **Bauhaus Source Book**, London, Grange, 1990.
- 7- Van De Lemme, Arie, **A Guide to Art Deco Style**, Apple Press, 1987.

◆ منبع اینترنتی

- 1-Artlex,art dictionary (2007), in this URL:
[www.artlex.com/Art deco](http://www.artlex.com/Art%20deco)

◆ فهرست منابع تصویر

- 1-Bauhaus-archive museum of design-bauhaus 1919-1933 (2006),in this URL:
<http://www.bauhaus.de/english/bauhaus1919/index.htm>
- 2- Darton, Mike, **Art Deco** (an illustrated guide to the decorative style 1920-40), London, Wellfleet Press, 1989.
- 3- Fiedler, Jennine, **Bauhaus**, Konemann, 2006.
- 4- Klaus, Gbeyer, **Crafts Of The Weimar Bauhaus 1919-1924**, London, Studio Vista, 1967.
- 5- Mc Cready, Karen, **Art Deco And Modernist Ceramics**, London, Thames and Hudson, 1995.
- 6- Rowland, Anna, **Bauhaus Source Book**, London, Grange, 1990.
- 7- Van De Lemme, Arie, **A Guide to Art Deco Style**, Apple Press, 1987.

داشته باشند و در انحصار قشر خاصی نباشند. از دلایل این خواسته، اوضاع پس از جنگ جهانی اول و سعی در تهیه وسایلی زیبا و همچنین پیوند بین هنر و صنعت بود.

تأثیر غیر قابل انکار عوامل اجتماعی بر این دو سبک، نفوذی بسیار بیشتر و ملموستر از معمول را طی مقایسه‌ی سفالگری "آرت دکو" و "باهوس" نشان می‌دهد. این‌که نوع تفکر و فلسفه حاکم بر هر سبک و شرایط جامعه، تا چه حد می‌تواند بر انواع هنرهای زیبا و هنرهای کاربردی تأثیر بگذارد و باعث گوناگونی و تنوع شود. سفالهای "آرت دکو" و "باهوس" تقریباً در یک زمان و با مواد مشابه، و در اروپا ساخته شده‌اند، اما تفاوت‌های اساسی با یکدیگر دارند و در دو دسته مجزا قرار می‌گیرند.

از طرفی می‌توان گفت این تأثیر دو سویه بوده است. چراکه توجه دولت به "باهوس" و تأثیری که روش آموزشی این مدرسه روی آموزش کل کشور آلمان و حتی جهان گذاشته است تا امروز ادامه دارد. همچنین طراحی‌های شاد و پر نقش و نگار "آرت دکو" نیز، که هم‌اکنون در سراسر جهان طرفداران ویژه‌ی خود را دارد، در زمان به وجود آمدن این سبک نیز، بر طراحی بسیاری از رشته‌های هنری مانند صنایع دستی، نقاشی و... تأثیر زیادی داشته است.

◆ فهرست منابع متن

الف- منابع فارسی:

- ۱- آشوری، محمد تقی و لاری، مریم، فرم‌گرایی در سفالگری در فاصله دو جنگ جهانی، تهران، فصلنامه هنرنامه، شماره ۲۵، ۱۳۸۳.
- ۲- پاکباز، رویین، دایرةالمعارف هنر، تهران، فرهنگ معاصر ایران، چاپ اول، ۱۳۷۹.
- ۳- دووینیو، ژان، جامعه‌شناسی هنر، ترجمه: مهدی سجایی، تهران، مرکز، چاپ اول، ۱۳۷۹.
- ۴- گاردنر، هلن، هنر در گذر زمان، ترجمه: محمدتقی فرامرزی، تهران، نگاه، چاپ هفتم، ۱۳۸۵.
- ۵- لینتن، نوربرت، هنر مدرن، ترجمه: علی رامین، تهران، نی، چاپ دوم، ۱۳۸۳.
- ۶- ویتفورد، فرانک، باهاوس، ترجمه: مزگان محمدیان، تهران، موج، چاپ اول، ۱۳۸۶.

۵- اضافه شدن و هماهنگ نمودن نقش مایه‌های جدید مثل پرندگان در نقوش اسلیمی، علم و کتل در نقش گلدانی و غیره نشان دهنده فهم درست هنرمندان از لزوم حفظ وحدت در ترکیب نقش مایه‌ها و توانایی معماران و طراحان نقوش حرم مطهر از مبانی و طراحی است .

◆ فهرست منابع

۱- قمی، حسن بن محمد بن حسن، کتاب قم، نوشته در سال ۳۷۸ هـ، ترجمه: فارسی، به کوشش سید جلال الدین تهرانی، ۱۳۱۳، تهران.
۲- عرب، کاظم، قم در آینه میراث، اداره میراث فرهنگی قم، قم، ۱۳۸۲.

۳- مدرسی طباطبایی، سیدحسین، قم نامه، کتابخانه آیت الله نجفی، قم، ۱۳۶۴.
۴- فیض، عباس، گنجینه آثار قم، قم، ۱۳۵۵.
۶- سعیدنیا، احمد، قم، شهرهای ایران، به کوشش محمد یوسف کیانی، جهاد دانشگاهی، تهران، ۱۳۷۰، ج ۲.
۷- پاکباز، روئین، نقاشی ایران، نارستان، ۱۳۷۹.
۸- شریف زاده، سید عبدالمجید، دیوارنگاری در ایران، مؤسسه صندوق تعاون سازمان میراث فرهنگی کشور، ۱۳۸۱.
۹- شیلار، کن بای، نقاشی ایرانی، ترجمه: مهدی حسینی، تهران، دانشگاه هنر، ۱۳۷۸.

◆ کلیه تصاویر متن از نویسنده

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Effect of literature on the potteries images Islamic period of Iran

Azar Moukhah

M.A. in research in art, Shahed University

Conies remain from Islamic early periods, we understand pliable images to pre-Islamic and Islamic literatures. Common images that were used in potteries with literal content accomplish in two domains of literature text and picture. Artist at first used several Kuophi hand-writing for writing on potteries. Muslim artist not only considers the exalted aspect use of calligraphy that was getting message , but considers calligraphy in make up without aesthetically aspect. Sometimes poem of artist was manifested on margin of potteries. Therefore we understand that artist has attended to moment literature and it's effect on people. There is relation content and image between paints and potteries through pottery image that show relation pottery artist with painters. Almost of potteries with literal content have not contact and poems for explain images. In this subject pay to shortly of origin to images effect with literal contents on Islamic primary pottery effect with effects from art before Islam. It is important to say that how technical affects on quality and quantity of works that will manifest in this context.

Keywords: Literature of Iran- Pottery (period of Islamic)-Calligraphy.

Interaction of "Art Deco" and "Bauhaus" Pottery with social factors and identifiers of earthenware from other samples

Mahzad Sabery Bidgoly

Candidate of M.A. in research in art, AL-Zahra Univeresity

Dr. Zahra Rahbarnia

Assitant professor, member of academic board of AL-Zahra Univeresity

"Art Deco" style, as well as "Bauhaus" style, their pottery and features have specifications which are significant regarding to their great differences despite being contemporary and having common origin and the comparison of these two styles pottery and the influence of social factors on them, are necessary for identifying these earthenware from other samples, despite the importance of interaction between this art and social factors.

Collecting and writing the subject matters in this research, is done by library way and visual reading; It's worth mentioning that "Bauhaus" book (1386) is the only persian source in this field, so compilation of histories and styles' features, are derived from latin source. In addition to the reading of written sources, visual reading has also helped in comparing potteries.

Studying and observing the pottery styles in these two schools, demonstrates that the difference between these two styles has been related to decoration, design and is much more than their similarities. The two styles are related to the same time limit and use the same material, but have a bilateral effect with the environment, and the governing philsofhy of each style affects the form or decoration of earthenware even in subsequent eras.

Keywords: Art Deco, Bauhaus, Pottery, Social factors

